

Veling

hier geldende interne procedure zal ik een voorwaardelijk signaal afgeven dat de bevoegdheden en mogelijkheden van de Kamer veilig stelt. In die zin zal ik de betrokken bewindslieden berichten.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de wet van 11 mei 1956 (Stb. 242), houdende enige regelen betreffende het gebruik van de Friese taal, in het bijzonder in het rechtsverkeer (verruiming mogelijkheden van het gebruik van het Fries) (23818).**

Dit wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Strafvordering (vormverzuimen) (23705).**

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Mevrouw Le Poole zal haar maiden-speech houden.

□

Mevrouw **Le Poole** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Het wetsvoorstel dat hier aan de orde is, maakt deel uit van een serie voorstellen tot wetswijziging, resulterend uit de advisering van de commissie Herijking van het Wetboek van Strafvordering, de commissie-Moons. Het instellen van die commissie was in elk geval deels het resultaat van de bij sommigen bestaande ongerustheid omtrent het vermeende te kort schieten van de strafrechtspleging, omdat te veel misdadigers vrijuit zouden gaan ten gevolge van vormfouten. Ik zal op deze geschiedenis niet verder ingaan. Zij is uitgebreid aan de orde geweest in de kamerstukken en in de discussies in de Tweede Kamer. Wel wil mijn fractie zich nog eens uitdrukkelijk aansluiten bij diegenen, onder wie de huidige minister en onze partijgenote Kalsbeek-Jasperse, die hebben uitgesproken dat de deining omtrent de vormfouten nogal overtrokken is geweest. In feite

gaat het maar om een uiterst gering percentage van alle strafzaken, waarin geen veroordeling volgt ten gevolge van een zogenaamde vormfout. Hopelijk zal het wetsvoorstel ertoe bijdragen dat in de toekomst dit percentage nog geringer wordt. Daarbij tekent mijn fractie aan dat natuurlijk allereerst nagestreefd moet worden dat vormfouten en de noodzaak tot wijziging van de telastelegging ten gevolge van evidente fouten, voorkomen worden. Versoepeling van wetgeving op dit punt moet niet leiden tot lakshheid en onoplettendheid bij het openbaar ministerie. Wij gaan er mede in het licht van hetgeen tijdens de discussie in de Tweede Kamer is opgemerkt, van uit dat de minister dit standpunt deelt en al het mogelijke zal doen om het openbaar ministerie in staat te stellen zijn taak naar behoren te vervullen.

Ik wil vandaag slechts bij een enkel aspect van het wetsvoorstel een opmerking maken. Het eerste onderdeel van het wetsvoorstel bestaat daarin dat het aantal vormvoorschriften in het Wetboek van Strafvordering die met nietigheid is bedreigd, wordt beperkt. Tevens wordt uitdrukkelijk vastgelegd dat de rechter, als een vormvoorschrift is overtreden en herstel niet meer mogelijk is, andere sancties, zoals strafvermindering of bewijsuitsluiting, kan toepassen. Mijn fractie ziet geen onoverkomelijke bezwaren tegen de wijzigingen die worden voorgesteld met betrekking tot nietigheden. Op zichzelf komt het haar als een verdienste van de operatie waaruit het wetsvoorstel voortkomt voor, dat gepoogd is lijn te brengen in de voorschriften die al dan niet met nietigheid bedreigd worden. De gemaakte keuzen zijn ook verdedigbaar. Het belang van het wetsvoorstel op dit punt moet trouwens al met al evenzeer gerelativeerd worden als de nietigheden zelf, aangezien het in feite een bestaande, in het algemeen aanvaardbaar geachte praktijk codificeert. Ervan uitgaande dat de rechter met oog voor belangen van zowel verdediging als maatschappij, zal bekijken wat de consequentie van een bepaald vormverzuim in de praktijk moet zijn, komt het mij niet bezwaarlijk voor het aantal door de wetgever vastgelegde formele nietigheden te beperken. Het kritisch oog van de Nederlandse rechter zal

trouwens mede bewaakt worden door het Europese Hof voor de rechten van de mens. Ik deel dus niet de mening van diegenen die in diverse publikaties hun zorgen hebben geuit over het beperken van de formele nietigheden in het Wetboek.

Ik wil wat dit deel van het wetsvoorstel betreft, nog slechts op één kwestie ingaan, die mijns inziens van belang is voor de interpretatie van deze wet. Het betreft de consequenties van het in de Tweede Kamer met algemene stemmen aangenomen amendement op artikel 21, lid 4, en artikel 268 Strafvordering. In het bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp was de sanctie van nietigheid in deze bepalingen geschrapt. Ten gevolge van het amendement blijft de tekst van deze bepalingen ongewijzigd. Wettelijk blijft dus vastgelegd dat de rechter- of raadsheer-commissaris op straffe van nietigheid niet mag deelnemen aan de behandeling door de raadkamer of het onderzoek ter terechtzitting.

Ik moet zeggen dat het debat omtrent de betekenis van dit amendement in de Tweede Kamer de strekking van de onderhavige artikelen bepaald niet duidelijker maakt en dat in feite in het licht van de discussie daaromtrent niet duidelijk meer is wat nu volgens de Tweede Kamer de betekenis is van het feit dat het wetsvoorstel in een aantal bepalingen de sanctie van nietigheid handhaaft. Ik licht dat nader toe. Eén van de hoofdlijnen van dit wetsvoorstel is dat in een groot aantal gevallen, waarin eerder in de wet was vastgelegd dat overtreding van een bepaalde procedurevoorschrift tot nietigheid leidde, deze formele nietigheid geschrapt wordt en het aan de rechter wordt overgelaten te bepalen wat de sanctie moet zijn op overtreding van het vormvoorschrift.

Volgens de memorie van toelichting is in het wetsvoorstel alleen nog in die gevallen waarin bij voorbaat vaststaat dat schending van een gegeven vormvoorschrift in alle gevallen tot nietigheid, niet ontvankelijkheid van het openbaar ministerie of onbevoegdheid van de rechter moet leiden en uitzonderingen hierop niet goed voorstelbaar zijn, vastgehouden aan zo'n wettelijk vastgelegde sanctie. De Tweede Kamer is akkoord gegaan met dit wetsvoorstel met deze strekking. Bij

Le Poole

de toelichting op het amendement betreffende onderhavige artikelen, wordt echter enerzijds gezegd dat het hier om zulke fundamentele voorschriften gaat dat nietigheid als sanctie moet gelden en anderzijds opgemerkt dat men uitdrukkelijk de bestaande praktijk, waarbij in bepaalde gevallen, ondanks deelneming van de rechter-commissaris aan het onderzoek ter terechtzitting, geen nietigheid is uitgesproken, wil handhaven. Ik kan mij geheel vinden in de woorden van de minister, geuit zowel in de Tweede Kamer, als in haar memorie van antwoord in de Eerste Kamer, dat het handhaven van de formele nietigheid in artikel 21, lid 4, en artikel 268 Strafvordering, wat het gevolg is van het amendement, tegen deze achtergrond niet logisch is en door de rechtspraak beschouwd zou kunnen worden als een signaal dat de wetgever in het bijzonder hecht aan handhaving van het bestaande vormvoorschrift. Sterker nog, het komt mij voor dat nu de herijkingsoperatie eenmaal heeft plaatsgehad en alleen een beperkt aantal nietigheden in de wet is gehandhaafd, het de duidelijkheid bepaald ten goede zou komen als de rechter ervan uit zou gaan dat de wetgever met "nietig" ook "nietig" bedoeld heeft en geen relativering gewenst heeft. Om met de commissie-Moons te spreken: formeel is absoluut.

Als het wetsvoorstel in zijn geamendeerde vorm ook door deze Kamer wordt aangenomen, ga ik er dan ook van uit, dat in het belang van innerlijke consistentie en duidelijkheid van de betekenis van wetgeving overtreding van artikel 21, lid 4, en artikel 268 Strafvordering, van wat voor aard ook, met nietigheid wordt gesanctioneerd. Een strikte handhaving van de bestaande norm heeft zeker in een enkel geval haar bezwaren. Zij heeft echter wel het voordeel van duidelijkheid, zowel voor de rechter die de norm moet handhaven en die zich niet hoeft te verdiepen in de vraag hoe ernstig afwijking van de norm in een bepaald geval is, als voor de justitiabele. Kortom, ik ga ervan uit dat wanneer deze Kamer het wetsvoorstel aanneemt, de tekst en het systeem van de wet bepalend zullen zijn voor de interpretatie en niet hetgeen de indieners van het amendement hebben opgemerkt

over handhaving van de bestaande situatie.

Ik kom nu op het tweede onderdeel van het wetsvoorstel, te weten de nieuwe regeling omtrent wijziging van de telastelegging. De voorstellen in dit onderdeel van het wetsvoorstel vormen meer dan de beperking van het aantal formele nietigheden een radicale verandering in het tot op heden geldende strafproces. De voor- en nadelen van diverse varianten, voorgesteld door de commissie-Moons, om te ontkomen aan de door velen mijns inziens terecht als knellend gevoelde tirannieke werking van de tenlastelegging, zijn uitgebreid bediscussieerd, zowel in de Tweede Kamer als daarbuiten. Nadat dit wetsvoorstel door de Tweede Kamer is aangenomen, heeft een aantal mensen uit de strafrechtwetenschap en de praktijk in het Nederlands Juristenblad bepleit dat de Eerste Kamer en de minister nog eens kritisch naar dit aspect van het onderhavige wetsvoorstel zouden kijken, met name ook omdat volgens hen de voorgestelde wetswijziging de problemen met onverdiende vrijspraken of ontslagen van rechtsvervolging alleen maar groter zal maken. Dit zou met name zo zijn omdat de voorgestelde regeling ertoe kan leiden dat de verdediging niet de aandacht zal vestigen op fouten in de telastelegging, in de hoop dat deze uiteindelijk vertraging of zelfs ontslag van rechtsvervolging en cassatie ten gevolge zullen hebben. In reactie hierop is bepleit dat deze visie onjuist is.

Voorzitter: Postma

Mevrouw **Le Poole** (PvdA): Op dit punt waren, ook voor de desbetreffende discussie in het Juristenblad, al vragen gesteld tijdens het voorbereidend onderzoek in deze Kamer. De minister heeft in de memorie van antwoord al aangegeven dat zij niet verwacht dat de geschetste problemen vaak zullen voorkomen. Ik deel haar standpunt in dezen. Zolang het blijft gaan om hetzelfde feit in de zin van artikel 68 Wetboek van Strafrecht en de verdediging adequaat de gelegenheid krijgt om te reageren op de voorgestelde wijziging, komt het mij voor dat de principiële voordelen van het nieuwe systeem groter zijn dan de nadelen. Ik hecht met name aan het feit dat in een aantal gevallen

waarin op dit moment vrijspraak moet volgen op grond van een onbenullige fout in de tenlastelegging, in het nieuwe systeem deze fout gecorrigeerd kan worden. Mijns inziens zou de kritiek op dit onderdeel van het wetsvoorstel dus niet in de weg moeten staan aan aanneming daarvan door deze Kamer.

De **voorzitter**: Mevrouw Le Poole, het is mij een genoegen om u als eerste te mogen gelukwensen met uw maiden-speech. Deze speech is in overeenstemming met uw achternaam. De naam "Le Poole" kennen wij reeds uit de vorige eeuw. Mr. Samuel Le Poole uit Leiden heeft uitvoerig geschreven over de arbeidswetgeving en de arbeidsomstandigheden. Het is ook niet verbazingwekkend vanuit een ander motief, dat u zo'n goede maiden-speech gehouden heeft. Ik zie namelijk dat u afkomstig bent van het openbaar gymnasium Maerlantlyceum te 's-Gravenhage. Wij weten allemaal welke voortreffelijke politici onze oud-collega de rector, de heer Van Boven, heeft afgeleverd. Jammer dat hij er niet bij mag zijn, maar als ik hem tegenkom, zal ik zeggen dat ook u een waardig leerling van hem bent. Kortom, mijn gelukwensen.

De vergadering wordt enige minuten geschorst.

□

Mevrouw **Michiels van Kessenich-Hoogendam** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het aan de orde zijnde wetsvoorstel wordt in het juridisch spraakgebruik en ook door de wetgever zelf kortweg het wetsvoorstel "vormverzuimen" genoemd. Het beoogt de ongewenst geachte gevolgen van vormverzuimen in het strafproces terug te dringen. Daarnaast bevat het een regeling tot verruiming van de mogelijkheden om de tenlastelegging te wijzigen in geval van fouten. Naar ons oordeel zijn fouten in de tenlastelegging lang niet altijd te definiëren als vormverzuimen. De verkorte titel van het wetsvoorstel is dan ook bepaald eenzijdig.

Wat de aanpak van de vormverzuimen betreft, komt het wetsvoorstel voornamelijk neer op codificatie van het bestaande recht. De wijziging die wordt voorgesteld in